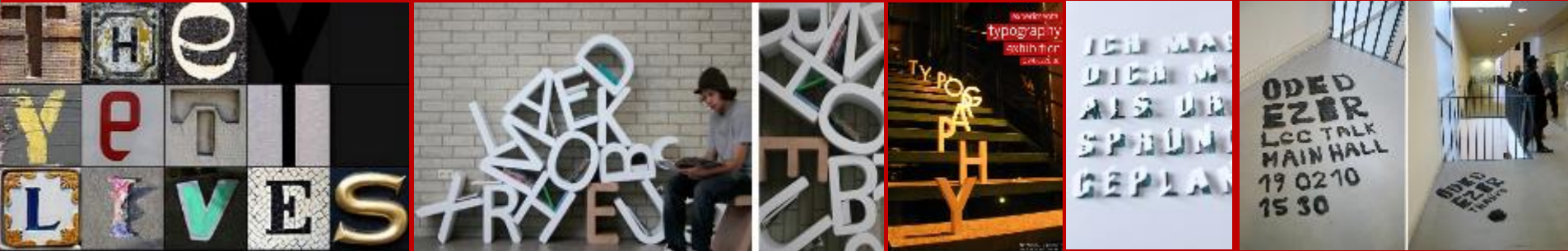

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ

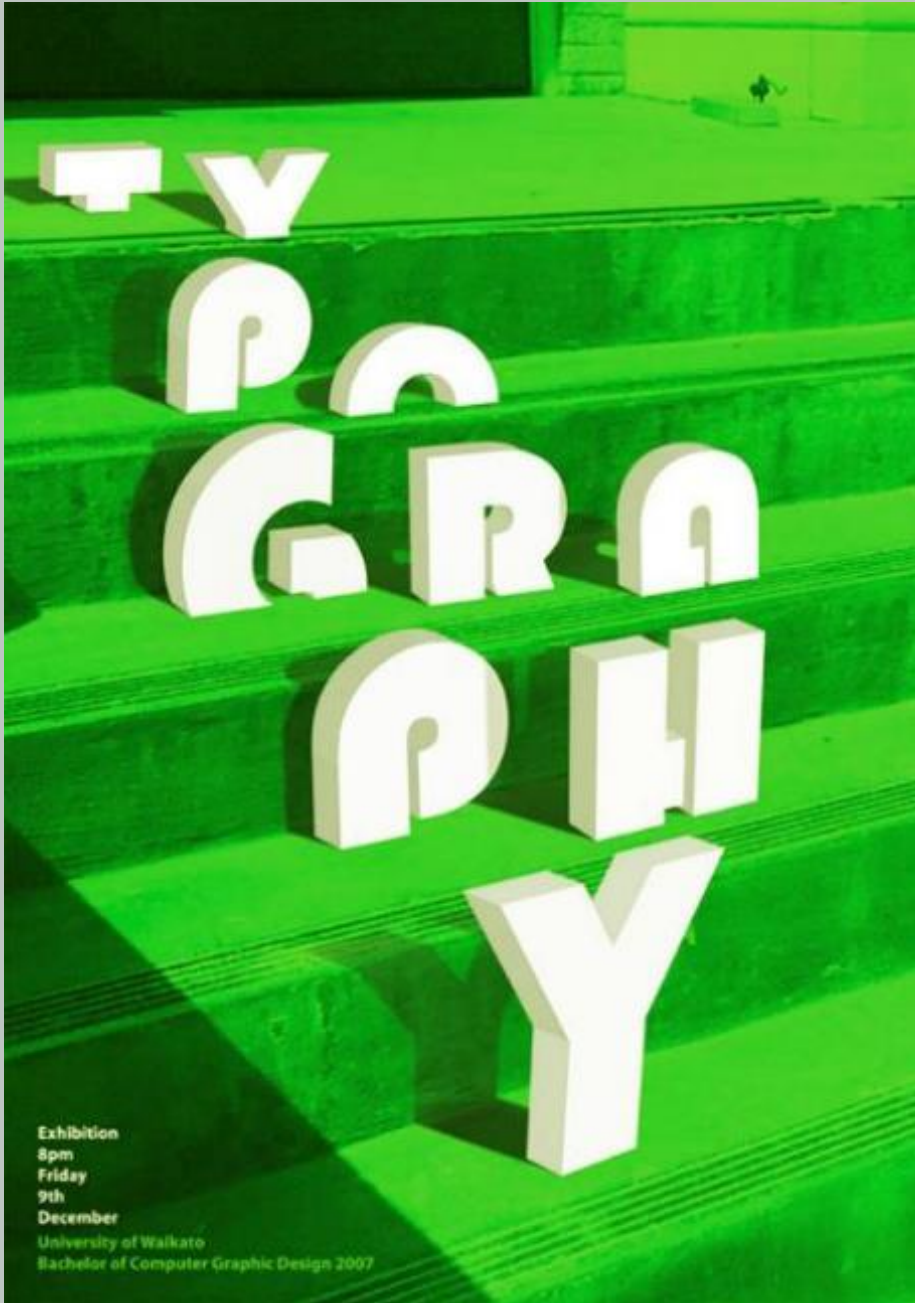
TEMEL TASAR EĞİTİMİNDE TİPOGRAFI

Dr. Öğretim Üyesi. Serpil Kaptan

Tipografi terimi; ilk kez Gutenberg'in metal harflerini tanımlamakta, kullanılmıştır. Fakat günümüzde aynı tanım daha derin bir anlamda kullanılmaktadır. Tipografi, akla gelebilecek hemen hemen her bağlam için harfler, kelimeler ve metin düzenleme sürecidir. Görsel iletişim tasarımcıları, kurallara ve geleneklere saygıyı korurken, hayal gücü ve keşfetme duygusu ile deneysel tipografi uygulamalarının sınırlarını zorlamaktadır. Tasarımda tipografi, dilin görsel anlatımı ve tüm etkileyici ve pratik niteliklerini kullanır ve sanat, bilim ve iletişimin birbirine bağlandığı eşsiz bir birliktelik sağlar. Tipografinin dilini iyi bilen bir tasarımcı, tipografik öğeleri deneysel olarak kullanıp anlamsal açıdan başarılı sonuçlar elde edebilir (Uçar,2004,s.95).

Exhibition
8pm
Friday
9th
December
University of Waikato
Bachelor of Computer Graphic Design 2007

Tasarlanmış yazının sanatı olan tipografi, görsel tasarımın en önemli elamanlarından biridir. Görsel tasarım eğitimi sürecinde, tasarımcı adayları için en önemli sorun kendilerinden beklenen konu ile ilgili yaratıcı çözüm bulma sürecidir. Bu süreçte bir yöntem olarak deneyselliğin farklı disiplinlerde kullanım biçimlerinin öğrenilmesi ve araştırılması faydalı olacaktır.

**Yale
Symphony
Orchestra**

Saturday
October 15, 2011
8pm
Woolsey Hall

Toshiyuki Shimada,
Music Director
With Sha, Violin

Carl Maria von Weber
Overture to Oberon

Chen Gang and He Zhenhao
The Butterfly Lovers Concerto
Sha, viola

Nikolai Rimsky-Korsakov
Sheherazade

For tickets, call 203 562 5666
or visit the Shubert Theater
Box Office, 247 College Street
\$10 Orchestra and Second
Balcony
\$15 First Balcony
\$2, \$5 Students

Grafik tasarım, gönderen ve alıcı arasında aktarılmak istenilen iletinin, tasarım süreci içerisinde şekillendirilmesi ve farklı gösterenlerle anlamsal bir bağ oluşturularak görselleştirilmesi süreci olarak düşünülür.

Bir tasarıma yaratıcı bir fikir ile başlamak zorunluluğu bulunmaktadır ki hedef kitle üzerinde etki ve ilgi uyandırılabilsin. Tasarımda iyi bir fikir oluşturmada bir yöntem olarak deneysel tipografi ile görsel imgeler oluşturulabilmesi özgün fotoğraf ve resimlemelerin bulunmadığı durumlarda etkili alternatif çözümler sunmaktadır. **Deneysel tipografik imgeler, tasarımcı adaylarını hazır görüntü kullanımı davranışından uzaklaştırarak kendi özgün çözüm yollarını bulma cesareti verecektir.**

Teknolojik gelişmelerle birlikte görsel iletişim tasarımı eğitiminin yönü ve kapsamı değişerek farklılaşmıştır. “Gittikçe daha çok tasarımcı kâğıt üzerine baskıyı bir kenara bırakarak, üç boyutlu etkileşim içeren ve sesi yenilikçi bir şekilde kullanan başka görselleştirme yöntemleri deniyor (Twemlow, 2006,s.116). Görülmektedir ki, tasarım mesleğinin geleceği bu yeni interaktif ve disiplinler arası yeni medya ortamlarındadır. **Bu durum bize yeni nesil görsel iletişim tasarımcılarını nasıl yetiştirmemiz gerektiği ve onların nelere ihtiyacı olduğu hakkında dikkate değer mesajlar vermektedir.** Bu mesajlardan anlaşılmaktadır ki, bilgisayar teknolojileri, etkileşimli tasarım, hareketli tipografi gibi alanlarda çalışacak bilgi birikimine sahip gençlerin yetiştirilmesi görsel iletişim tasarımı mesleğinin geleceği açısından son derece önemlidir.

H A M L E T

WILLIAM SHAKESPEARE

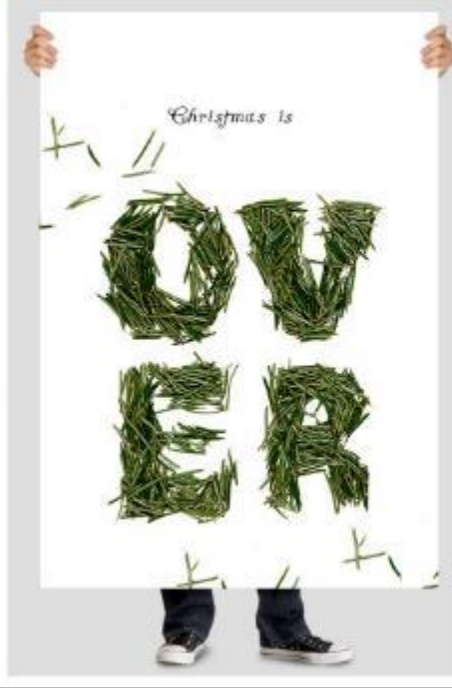

WICKELIN
TEATRETI

Görsel tasarım eğitimi alanının önemli bir dalı olan deneysel tipografi, tasarımcının en önemli iletişim aracıdır. Aitchison **tipografi ile ilgili şu şekilde bir benzetmede bulunmaktadır**; “Matbuatın müziği olsaydı, bu tipografi olurdu.” Tipografi okundukça anlam kazanmakta, her bir harfin biçimi kişiye sayız mesaj iletmekte, duygulara hitap ederek kelimeleri vurgulamakta, atmosfer yaratmakta, harfleri mesajın anlaşılmasını sağlayacak şekilde renklendirmektedir. Yazı karakterleri grafik tasarım ürününe renk katabilmektedir. Guido Heffels’e göre; “Artık resimler ile kelimeler arasında ayrım yok. Kelimeler resim oldu, resimler de kelime...” (Akt. Aitchison, 2006, s. 220).

Grafik tasarım ve tipografi alanında, sürece gönderme yapan bir isim olarak deney tanımlaması kullanılmıştır. **Bir fiil olarak “denemek” genellikle tasarım sürecinin kendisi ile eşanlamlıdır. Deney terimi, örtülü bir çağrışıma da sahip olabilir; öğrencilere belirli formlar oluşturarak ne yapmak istedikleri sorulduğunda, daha iyi bir cevabı yoksa sadece deniyorum diyecektir.** Bu bağlamda deneysel tipografi dersi, tasarımcı adayları için bir oyun ortamı yaratarak yeni ve parlak fikirler bulmalarını kolaylaştıracaktır (Strizver, 2006,s.95).

Organik ve inorganik malzemeler ile oluşturulan deneysel tasarımlarda yazı, tek başına görsel bir imge olarak kullanılarak, anlam aktarımı açısından da yaratıcı çözümler bulunmuştur.

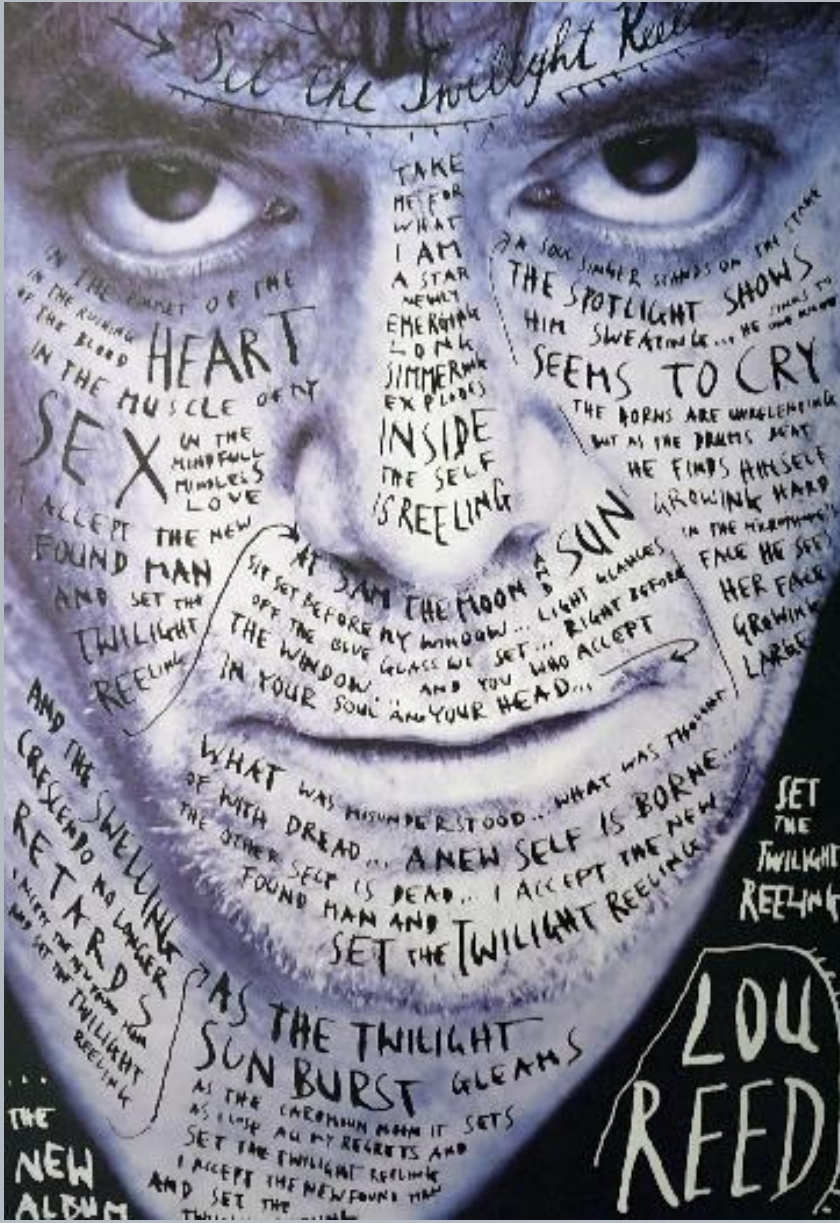
Families

A READER'S DIGEST
PUBLICATION

d r p
o

Tasarım sürecinde iletmek istenen etki, seçilen yazı karakteri ile bağlantılı olabilmektedir. **Bir grafik tasarım ürününde fikri anlatan ve mesajı iletmeye yardımcı olan tipografi, aynı zamanda alışıldık yollarla vurgulanamayacak fikirleri rahatlıkla anlatabilmektedir.** Tipografik fikirler, diğer görsel öğelerle birlikte iletmeye çalışılan mesajları ürün üzerinde tek başına anlatabilme ayrıcalığına sahiptir denilebilir. Reader Digest tarafından tasarlanan “aileler” isimli Logo çalışması dergi için tasarlanmıştır. Logo tasarımında aile, tipografinin içerisinde yer alan üç “i” ile temsil edilmiştir. Görülmektedir ki tasarımda deneysellik anlam oluşturma süreçlerini desteklemekte ve olumlu katkılar sağlamaktadır.

brofen

Tasarım insanoğlunun bildiği en eski dildir. Tasarım ürünleri ise bu dilin parçalarıdır. Yazı tasarımda önemli bir görsel elamandır ve diğer görsel imgelerle birleşerek daha büyük kavramlar oluşturabilirler. Tasarımları oluşturan çizgi, doku, şekil, biçim, renk vb. öğeler de dilin görsel bileşenleridir. **Görsel tasarım ürünleri iletiyi; fikirleri vurgulayarak, seçimler yaparak, iletmek istediği mesajı sıra dışı yüzeylerde deneysel yaklaşımlarla görselleştirebilir.** Bu yaklaşımla tasarımcının; klasik tipografi anlayışının ötesine geçerek, kelime ve imge arasındaki bağlantıyı araştırması, daha yaratıcı uygulamalar yapabilmesine olanak sağlar.

Tasarım, Stefan Sagmeister, albüm kapağı tasarımı "Lou Reed"
(Reyes, 2007, s.140).

Sem Design “Take Your Time” 2010 (Reyes, 2007, s.143).

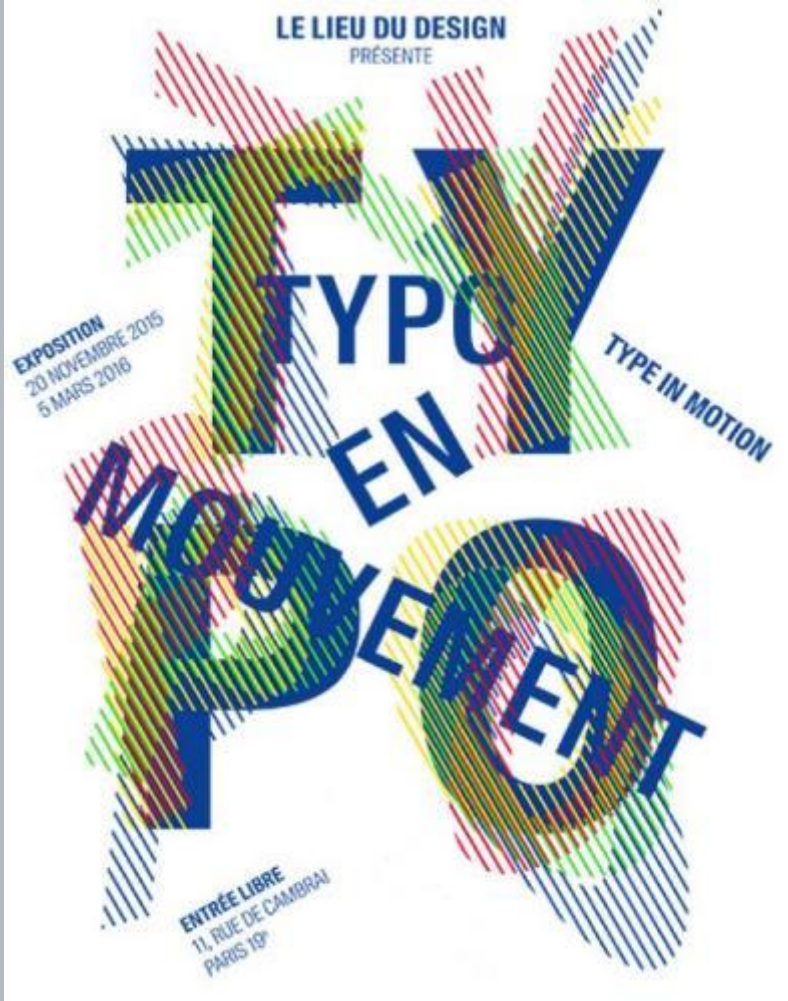
Eski çağlardan buyana, insan duydu, düşünce ve hislerini sanat yoluyla aktarmıştır. “Tipografiyi sanat yapanlar” başlığı altında anlatılabilecek çok fazla sanatçı ve tasarımcı bulunmaktadır (Uçar,2004,s.109). Diğer alanlarda olduğu gibi, tipografik tasarımlar da kendi zamanının izlerini taşır. Tipografik bir tasarım bir taraftan kendisine yüklenen anlamsal değere hizmet ederken, diğer yandan bir sanat nesnesi olarak esere anlam ve değer katar. **Sanat eseri üretme sürecine eklenen tipografik öğeler, okunabilirlik ekseninden uzaklaşarak, posmodern yaklaşımlarla yeniden anlamlandırılır.** Bu süreçte tipografinin, ileti (mesaj) aktarım aracı olmanın dışında, bir sanat nesnesi durumuna dönüştüğü görülmektedir. “Take Your Time” isimli Enstelesyon (düzenleme) çalışması geleneksel anlayışın dışında, farklı nesnelere mekanı kullanarak yapılan bir sanat türüdür. Eserde anlam aktarımında bir araç olarak kullanılan tipografinin okunurluk dışında derin anlatıları bulunmaktadır. “Fast Food” olarak adlandırılan hızlı yemek davranışı sorgulanmıştır.

Kunlmann Leavitt "Formica Corporation World Headquarters Lobby Wall Graphics" (Reyes, 2007, s.75).

Milton Glaser'e göre; **"Grafik tasarımın amacı insanları harekete geçirmek onları bilgilendirmektir, amaç iyi niyetli bir sosyal çevre yaratmaksa çok daha iyi"** demiştir (Twemlow, 2008, s.72). Bu bağlamda; mekânda görsel bir öğe olarak kullanılan tipografi, boşlukta ilgi çekici ve anlamlı bir atmosfer yaratacaktır. Burada üzerinde durulması gereken konu, mekân içerisinde kullanılacak olan fontun anlamsal açıdan verdiği mesaj ve etkidir. Görsel tasarım prensipleri doğrultusunda hareket edilmesi gereken süreç, deneyselliğe açık, planlı bir tasarım sürecidir.

Afiş Tasarımı 2011 (<http://gmk.org.tr>)

Almanya'da gerçekleştirilen Andres Janser tarafında düzenlenen "Typo en Mouvement" tipografi sergisi güncel eğilimlerin geldiği süreci özetler durumdadır. **Hareketli tipografi alanındaki güncel eğilimlerin izlendiği etkinlikte; video klipleri, kısa ve uzun metraj film gösterileri, jenerikler, reklamlar ve etkileşimli enstalasyonlara yer verilmiştir. Telefonlardan, televizyona, sinemadan kamusal alana günümüz teknolojisinde yer alan dijital iletişim araçlarında hareketli tipografinin kullanımına yönelik örnekler izlenmektedir.** Etkinliğin afiş tasarımı; üst üste getirilmiş hareketli tipografik imgeler ile oluşturulmuştur ve deneysel yaklaşımlara örnek olabilecek bir tasarımıdır.

Kevin Blanc, Tiger Dust, Video Klip, 2009,

Video klipler de deneysel tipografinin sıklıkla kullanıldığı alanlardandır. **Müziğin ritmi ile hareket eden tipografi, tasarımda oluşturulmak istenen içeriği destekleyerek zengin bir görsel içerik oluşturulmasına katkı sağlar. İletişim ve tasarım teknolojilerinin müzik kültürü üzerindeki etkisi, bu alanda; geleceğin görsel iletişim tasarımı hakkında bilgi vererek, tipografi eğitiminin önemine dikkat çekmektedir.**

SONUÇ

“Deneysel tipografi” geçmişten günümüze, tarihsel süreç içerisinde farklılaşarak değişim ve gelişim göstermiştir. Günümüzde tipografi eğitimi, her zaman olduğundan daha fazla, öğrencileri deneyselliğe yönlendirmektedir. Bu noktada, öğretme merkezli eğitimin yerini, öğrencinin, akademik süreç içerisinde denemeler yapabileceği ve yaratıcılığını geliştirebileceği öğrenme merkezli eğitim anlayışına dönüştüğü görülmektedir. Deneysel tipografi eğitimi; öğrencilere geleneklerin ötesine bakmayı, kağıt, cam, toprak, metal gibi farklı malzemelerle anlamlı tipografik düzenlemeler yapabilmeleri için yöntem önerir.

Teşekkür ederim...

KAYNAKLAR

AITCHISON, Jim. (2006). Basın İlanı Böyle Yapılır. İstanbul: Mart Matbaacılık.

AMBROSE, Gavin, BILLSON, N. A. (2013). Grafik Tasarımda Dil ve Yaklaşım, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

AMBROSE, Gavin, HARRIS Paul. (2012). Grafik Tasarımda Renk. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

BECER, Emre. (1997). İletişim ve Grafik Tasarım, Ankara: Dost Kitabevi.

BEKTAŞ, Dilek. (1992). Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar

HELLER, Steven ve VIENNE. (2016). Grafik Tasarımı Değiştiren 100 Fikir, İstanbul: Literatür Yayınları.

STRIZVER, Ilene. (2006). Type Rules. The Designer's Guide to Professional Typography: United States of America

SARIKAVAK, N Kemal. (2003). Tipografiyi Doğru Kavramak, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sanat Yazıları Dergisi, Sayı 27

REYES, Fabiola. (2007). Typo Fuente de Inspiración, Instituto Monsa De Ediciones

TWEMLOW, Alice. (2006). Grafik Tasarım Ne İçindir? İstanbul: YEM Yayınları.

UÇAR, T. Fikret. (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İstanbul: İnkılap Kitabevi

İnternet kaynakları

file:///C:/Users/tipo/GMK%20-%20Tipografik%20Hareketler.htm (<http://gmk.org.tr>)